

II

Магистрално дело, које се овде, због врло скученог простора, не може анализати. По своме значају, оно далеко премаша уџбеник, одређен за студенте. После увода, где се истичу задаци и методе Геоморфологије, и износе главне геолошке основе, на којима она почива, говори се, у врло значајним главама, о тектонским покретима и о цртама, које су ови покрети створили у рељефу земљине површине, а нарочито у рељефу Балканског Полуострва. Друга половина дела је исто тако сугестивна као и прва. Али је од прве богатија у новим погледима, нарочито у питањима абразије и обалског рељефа. Ово је први пут да се у једном уџбенику Физичке Географије излаже методски теорија о језерској пластици. Ова теорија је поткрепљена многобројним примерима са Балканског Полуострва и из панонског басена.

(Bibliographie Géographique Annuelle, 1924, XXXIV, с. 60. Предео Б. Ж. Милојевић).

Yves Chataigneau.

Carlo de Stefani: I due versanti dell' Adriatico. (Atti dell' VIII Congresso Geografico Italiano, v. II., p. 36—106), Firenze 1923.

Познато је, да су подељена мишљења о постанку Јадранскога Мора. По једнима постојало је копно на простору, где је данас Јадранско Море, а по другима између Балканскога и Апенинскога Полуострва била је велика геосинклинала. Ово друго мишљење заступају италијански морфолози Телини и Де Стефани. Последњи, у расправи под горњим насловом, настоји, да образложи своје мишљење, и да побије противно. На основи литературе и својих испитивања на терену долазиа утор до ових закључака:

Балканско и Апенинско Полуострво формирали су се, сем мањих изнимака, под једним истим морем; — јадрански басен није никад био заузет копном; — јадранска обала Балканскога Полуострва почела се јављати после доњег миоцена, пре италијанске обале, а добила је данашњи облик пре миоцена. До тада је италијанска обала у свом јужном делу била већином још потопљена; — јадрански басен оивичио се по први пут, делећи се од Тиренског Мора, после доњег миоцена; — он је велика синклинала између Балканскога и Апенинскога Полуострва, исто као што је његово продужење, долина Поа, велика синклинала између Алпа и Апенина; — Јадран се испуњава нарочито наносима алписких река, тако да ће, ако то потраје, постати продужење Поа. С друге стране басен се постепено издиже, а пречник му се смањује, иако истодобно дејство таласа и хемијско дејство воде руше периферију неких земаља, нарочито балканских; — издизање је јаче у јужном делу на обема обалама, али је јаче на западној обали него на источној; — нема сумње, да је цела западна обала понирала у постплиоцену, али нема ни у једном делу источне обале сигурних знакова за слично постгласијално понирање.

И. Синдик.

L. V. Bertarelli ed E. Boegan: Duemila grotte. 8°, стр. 1—492, 2 карте. Milano 1926.

Италијански *Touring Cloub* износи у овом делу четрдесето годишњи спелеолошки рад тришћанскога туристичкога друштва *Società Alpina delle Giulie*. Описано је 2000 пећина у околини Трста, Горице и у Истри.

У првом, општем, делу обрађена су сва питања, која треба да зна спелеолог. У најкраћим потезима излаже *Бершарели* хронолошки ред открића и испитивања појединих пећина. Затим се ређају информативни чланци о карсним феноменима и о пећинској флори и фауни. Сем научних излагања о подземном биљном и животињском свету, изнета су и упуства о конзервирању спелеофлоре и спелеофауне. У истом је правцу написан чланак о пећинској палеонтологији. Остала поглавља посвећена су већином техничкој страни испитивања. Ту су наведена техничка средства почевши од одела до најобичнијих инструмената, која су испитивачу потребни. Засебно су обрађена упуства за цртање скица и за фотографисање. Истакнуто је и искоришћавање пећина у Светском Рату. *Гв. Тимеус* обавештава о својим познатим испитивањима подземних вода у карсту (уп. Гласник св. 11., стр. 152—159). Врло је користан преглед спелеолошке терминологије, где се објашњавају локални и, специјално, италијански називи.

У другом, посебном, делу, описане су поједине пећине. За сваку пећину напоменом означена је врста (понор пећина и т. д.). За тим су наведени: име, зона на карти 1 : 25.000, положај, надморска висина, температура, димензије правац простирања, специјалне морфорлошке особине, флора, фауна, преисториски споменици, име цртача скице и, код неких, литература. За сваку пећину израђена је скица, а за неке и врло успела фотографија. Две карте, као засебан додатак, приказују географско растење пећина.

Уредници, познати организатори, много су допринели успеху овога дела. Они су окупили као сараднике ове споменице не само стручно спремне раднике, већ истодобно и врло искусне. Ради тога и ово дело *Touring-Cloub*-а може да послужи не само за спелеолошку оријентацију у области Трста, Горице и Истре, него и као спелеолошки вођа у опште.

И. Синдик.

Ж. Радев: Природна скулптура по високитъ български планини. Географска Библиотека, № 2, Софија 1920.

Судећи по наслову требао је писац да прикаже облике високих бугарских планина. Према томе његово дело имало је да буде нов прилог за научно познавање ових планина. Али г. Радев се није на то ограничио, већ је велики део своје књиге посветио раду ерозивних сила у опште. Тиме је рад добио популарни карактер. Али је писац, приказујући начин стварања појединих облика земљине површине, поклонио пажњу само дејству спољашњих сила. Дејство унутрашњих сила у опште је занемарио, међутим оно је исто толико од значаја за рељеф високих планина. Ово теоријско-популарно излагање заузима први, већи део књиге. Штета је што нема довољно примера ни илустрација.

Други део књиге посветио је г. Радев глацијалним облицима: Риле и Родоп, Пирина, Шар Планине, Кораба, Салакове, Караџице и Бабе Планине. При томе њихове глацијалне облике готово само набраја и описује, не доводећи их у везу, и не извлачећи никакве веће закључке.

Писцу се мора замерити, што нигде и ниједном речи не помиње, да су те исте облике проучили ранији испитивачи: Ј. Цвијић Рилу, П. Јанковић Пирин, Ј. Цвијић и Р. Николић Шар Планину и Кораб, и Ј. Цвијић и К. Естрајх Јакупицу (или како је г. Радев зове Салакову-